

Answer sheet

प्रथमा तृतीयखण्ड (8th) परीक्षा 2025-26

संस्कृत साहित्यम्

पूर्णांक : 100

प्रश्न 1 - बहुविकल्पीय प्रश्नानां उत्तरं -

6 x 1 = 06

(1) द. 4	(2) अ. भिक्षुकाय	(3) ब. मनोहररूपेण संकलिता
(4) अ. श्रीमदमरसिंह	(5) द. 28	(6) स. अन्धकारः

प्रश्न 2 - रिक्तस्थानानि उत्तराणि -

6 x 1 = 06

(1) वीरवरः	(2) जनजातिः	(3) मम
(4) प्रधानमन्त्रिणः	(5) स्मृतिविभ्रमः	(6) जलमादाय

प्रश्न 3 - समुचितेन पदेन सह स्तम्भौ उत्तरम् -

6 x 1 = 06

अ	ब (उत्तरम्)
(1) कण्ठः	(i) क ख ग घ
(2) तालु	(ii) च छ ज झ
(3) मूर्धा	(iii) ट ठ ड ढ
(4) दन्तः	(iv) त थ द ध
(5) ओष्ठः	(v) प फ ब भ
(6) नासिका	(vi) ङ ञ ण न म

प्रश्न 4- शुद्धं (✓) अशुद्धं (X) वा इति लिखत

7 x 1 = 07

(1) ✓	(2) X	(3) ✓	(4) X
(5) ✓	(6) X	(7) X	

प्रश्न 5 - अधः प्रदत्तानां प्रश्नानां एकपदेन उत्तरं लिखत (केचन सप्त) -

7 x 1 = 07

(1) चित्रग्रीवनामा	(2) वैमनस्य
(3) देवाः	(4) ज्ञानम्
(5) नव	(6) भगवान् धन्वन्तरिः
(7) हितोपदेशः	(8) डिजिटल-योजनायाः

प्रश्न 6 - अधः अतिलघुत्तरीय प्रश्नानां पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत -

10 x 2 = 20

- (1) संस्कृतभाषा सामान्यजनानां जीवनस्य आशा अस्ति ?
- (2) गोपबन्धुः उत्कलमणिः उपाधिना सम्मानितः अभवत् ?
- (3) पंचतन्त्रं श्री विष्णुशर्मा विरचितं कथाग्रन्थमस्ति ?
- (4) जनाः प्रायशः लोभात् भयात् वा सांगणिक-अपराधेन पीडिताः भवन्ति ?

- (5) तरवः फलोद्गमैः नम्राः भवन्ति ?
- (6) सर्वे उच्चस्वरेण प्रार्थयन्ते यत् - हे भगवन् रक्ष अस्मान् रक्ष
- (7) षट् ऋतवः भवन्ति । (ग्रीष्मः, वर्षा, शरद्, शिशिरः, हेमन्तः, वसन्तः चेति)
- (8) अमरकोषस्य वर्गाणां नामानि सन्ति - स्वर्गवर्गः, व्योमवर्गः, दिग्वर्गः, कालवर्गः, धीवर्गः, शब्दादिवर्गः, नाटयवर्गः, पातालभोगिवर्गः, नरकवर्गः, वारिवर्गः ।
- (9) 22 उपसर्गाः - प्र, परा, अप, सम्, अनु, अव, निस्, निर, दुस्, दुर, वि, आङ्, नि, अधि, अपि, अति, सु, उत्, अभि, प्रति, परि, उप ।
- (10) “क्त्वा” प्रत्ययान्तपदस्य क्रियापदं द्वयं - पठित्वा, गत्वा, लिखित्वा, हसित्वा, उक्त्वा

प्रश्न 7 - (क) अधोलिखितानां शब्दरूपाणि त्रिषु वचनेषु लिखत - 2 x 3 = 18

- (1) बालकम्, बालकौ, बालकान् (2) भवान्, भवन्तौ, भवन्तः

(ख) अधोलिखितानां धातुरूपाणि त्रिषु वचनेषु लिखत - 2x 3 = 06

- (1) भवामि, भवावः, भवामः । (2) गमिष्यति, गमिष्यतः, गमिष्यन्ति ।

(ग) सार्थकपदं ज्ञात्वा सन्धिविच्छेदं कुरुत - 2x 3 = 06

- (1) चित्रग्रीवः + अवदत् । (2) नमः + ते ।

प्रश्न 8 - समुचितेन पदेन रिक्तस्थानं पूरयत - 5x 4 = 20

(1) समानी व आकूति समाना हृदयानि वः ।

समानमस्तु वो मनो यथा वः सुसहासति ॥

(2) सन्तुष्टः सततं योगी यतात्मा दृढनिश्चयः ।

मय्यर्पितमनोबुद्धिर्यो मद्भक्तः स मे प्रियः ॥

(3) वेदव्यास-वाल्मीकि मुनीनां कालिदास-बाणादिकवीनाम् ।

पौराणिक-सामान्य-जनानां जीवनस्य आशा, सुन्दरसुरभाषा ॥

(4) सर्वे भवन्तु सुखिनः सर्वे सन्तु निरामयाः ।

सर्वे भद्राणि पश्यन्तु मा कश्चिद् दुःख भाग्भवेत् ॥

(5) दुर्जनेन समं सख्यं प्रीतिं चापि न कारयेत् ।

उष्णो दहति चाङ्गारः शीतः कृष्णायते करम् ॥

अथवा

(1) स्वविवेकेन

(2) स्वर्गवर्गः, व्योमवर्गः, दिग्वर्गः, कालवर्गः, धीवर्गः, शब्दादिवर्गः, नाटयवर्गः, पातालभोगिवर्गः, नरकवर्गः, वारिवर्गः

अथवा

अमरकोषस्य अधोलिखितानि रिक्तस्थानि पूरयत ।

- 1- यस्य ज्ञानदया सिन्धो रगाधस्यानघा गुणाः ।
सेव्यतामक्षयो धीराः स श्रिये चामृताय च ॥
- 2- प्रायशो रूपभेदेन साहचर्याच्च कुत्रचित् ।
स्त्री पुंनपुंसकं ज्ञेयं तद्विशेषविधेः क्वचित् ॥
- 3- स्वरव्ययं स्वर्गनाकत्रिदिवत्रिदशलयाः ।
सुरलोको द्योदिवौ द्वे स्त्रियां क्लीबे त्रिविष्टपम् ॥
- 4- देवकीनन्दनः शौरिः श्रीपतिः पुरुषोत्तमः ।
वनमाली बलिध्वंसी कंसारातिरघोक्षजः ॥
- 5- वैशाखे माघवो राघो ज्येष्ठे शुक्रः शुचिस्त्वयम् ।
आषाढे श्रावणे तु स्यान्नभाः श्रावणिकश्च सः ॥

अथवा

स्वविवेकेन